

Posudek bakalářské práce Šárky Stříbrské: Utváření soukromé nevládní přírodní rezervace Ptačí park Josefovské louky

Člověkem proměňované životní prostředí si postupem času zvyknou využívat různé druhy živočichů a rostlin, najdou si v něm pro sebe výhody a zabydlí se na polích, loukách, ve městech, zahradách, na půdách domů, na kostelních věžích atd. Ze synantropních živočichů si lidská srdce získali především ptáci (hmyz a hlodavci přece jen mají o něco těžší získat si lidská srdce). Člověk dokáže nahlédnout důsledky svého konání, a proto už taky zjistil, že když vidí ptactvo ubývat a mizet, je to nejspíš tím, že životní prostor a životní prostředí se lidským působením pro ptáky natolik změnilo, že se v místě neuzívají, jejich reprodukční schopnost se snižuje, a ptáci tudíž časem zmizí. A člověk taky zjistil, že když jsou podmínky opět přijatelné, tak nejen ptáci, ale i ostatní příroda se tam znovu ráda sama vrátí. Protože česká krajina je z velké části krajinou kulturní, tak na proměny lidského světa reaguje i svět ptáků, a v posledních desetiletích pozorujeme, že početní stav mnoha druhů ptactva má sestupnou tendenci.

Zhruba před deseti lety shodou různých okolností se oblast dřívější říční nivy, v té době už odvodněné a vysušené, nakrátko změnila opět v lužní krajinu, a náhle během jara ji osídlilo nevídané množství druhů ptáků, které tam již po několik desítek let vidět nebylo. To dalo podnět pro obnovu této oblasti jako chráněné ptačí oblasti, především z řádu dlouhokřídlých, kteří pro život potřebují volnou, mokrou až bažinatou krajinu.

Jako téma bakalářské práce si Šárka Stříbrská vybrala právě tento ptačí park jménem Josefovské louky u Jaroměře, jak i z názvu plyne. Svě práci vymezila hranice, jimiž zapadá do oblasti environmentální sociologie a sociální antropologie. Pojednala tedy hledisko lidské, nikoliv hledisko zoologické, či biologické. Svému zkoumání podrobila jednak proces od nápadu k následné realizaci a další existenci z hlediska lidí, jako nositelů idejí, motivací, kreativity a odpovědnosti, a jednak o místě, které umožnilo tuto ideu uskutečnit.

Pro teoretickou část práce se stala inspirací kniha Ulricha Becka: Riziková společnost. Podle Becka princip pocitu rizika plyne z uvědomění si mnohosti protikladných zájmů, a proto je i motorem k tomu, jak obstát v budoucnosti. Jenom ochota k riziku může přinést úspěch (samozřejmě i neúspěch, ale to už je riziko rizika). Nadějí vidí v znovuobjevení sounáležitosti člověka a přírody. Šárka Stříbrská posouvá nadějí ještě o kousek dále: tou nadějí je konkrétní realizovaný čin, i když za doprovodu rizik, různých obtíží a usilovné práce. Druhou teoretickou součástí příběhu ptačího parku je přemýšlení o krajině ve stylu sociálních antropologů Pauknerové a Gibase, o krajině jako o kulturním a sociálním konstruktu, jež dodává krajině dynamiku k proměně a novému účelovému oživení.

Přes teoretické uvedení autorka směřovala k vytčenému cíli: důsledně představila prostor a cíl zkoumaného terénu, komentovala výběr svých respondentů a jejich rozřídění na ochránce, úředníky a návštěvníky, a též důkladně představila metodiku pro výzkumnou práci. V praktické části je představena krok za krokem cesta od nápadu k jeho životaschopné realizaci, přičemž vykresluje vývoj dění, které se utvářelo vůlí konkrétních lidí. Aktéři dvou

skupin respondentů byli z řad ornitologů nebo alespoň laickými milovníky ptactva. Všichni tito lidé mají více či méně zkušenost s ptačím světem, proto vědí, že u ptáků násilím a jakoukoliv prudkostí a urputností nic nezmůžou a všichni ptáci jim odletí. Do ptačího světa lze jen nahlédnout, ale nejde s ním manipulovat a prosazovat svou, což si vynucuje schopnosti jako porozumění, trpělivost, bdělost, klid, a s tím vším číhat na vhodnou příležitost. Tato mentalita mnohých respondentů je v textu dobře čitelná (i když jen takzvaně mezi řádky, není to nijak komentováno). Není však vyloučeno, že tato mentalita dovoluje pořídit nejen ve světě ptáků, ale i ve světě lidí, a snad i pro schopnost mnohých aktérů poznat, kdy nastala pravá chvíle, bylo vůbec uskutečnění ideje ptačího parku možné, a snad i pro tuto schopnost nebylo vyjednávání s úředníky nijak konfliktní. Možná dokonce že i úředníci se ve stejném stylu nechali oslovit ptačím světem.

Po analýze rozhovorů se autorka vrací ještě k problematice krajiny jako sociálního konstruktů, aby zhodnotila i tento aspekt ptačího parku, a to až tak dalece, že zauvažovala o tom, že se do krajiny vepisuje jednání lidí, a to jak se záporným dopadem, tak kladným, shodně s myšlenkami filmaře Josefa Císařovského. Takovýto poetický závěr není snadné vědecky obhájit, přesto naše lidská zkušenost ví, o čem je řeč.

Hodnocení: Celkově hodnotím práci jako velice zdařenou. Téma je zajímavé, až jímavé. Teoretická část vypracovaná na základě poměrně bohatého seznamu literatury udržuje pevné zázemí pro výzkumnou část, analýzu zjištěných informací a rozhovorů, a rezonuje s ní. Práce přináší zprávu o realizaci něčeho důležitého, krásného, užitečného, smysluplného a navíc perspektivního, a lze říci, že proto i sama tato bakalářská práce je smysluplná. Vše je provedeno s nově nabytou dovedností psát (v začátku spolupráce se Šárkou jsem o této dovednosti měla trochu nejistotu) a s rozhodnutím nic neošidit a neopominout. Jazyk je jasný a přesný, myšlenky jsou dotažené, provázané s širším kontextem a jsou v logice celého směřování práce. (Na straně 55 jsem našla jedinou chybu, a to matematického rázu: v součtu napočítaných druhů ptáků: je tam psáno, že $238 + 51 = 271$. Na tento omyl pouze upozorňuji, nemůže ovlivnit hodnocení.)

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji známkou jedna.